

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਐਨ.ਆਰ. NONE

ਬਨਾਮ NONE

ਸ਼. ਸਤਿੰਦਰ ਬੀਰ ਸਿੰਘ

ਸ਼. ਸਤਿੰਦਰ ਬੀਰ ਸਿੰਘ

ਫਰਵਰੀ 22, 1995

[ਕੇ. ਰਾਮਾਸਵਾਮੀ ਅਤੇ ਬੀ.ਐਲ. ਹੰਸਰੀਆ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

ਭੂਮੀ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਐਕਟ, 1894 : ਧਾਰਾਵਾਂ 11, 12, 18—ਧਾਰਾ 12(2) ਅਧੀਨ ਨੋਟਿਸ—ਕੀ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਵਾਰਡ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵੇਰਵੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ—ਫੈਸਲਾ : ਨਹੀਂ।

ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਸਵਾਲ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਉੱਠਿਆ ਸੀ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਪਣੇ ਨਤੀਜੇ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸੀ ਕਿ ਭੂਮੀ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12(2) ਅਧੀਨ ਨੋਟਿਸ ਵਿੱਚ ਅਵਾਰਡ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵੇਰਵੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ

ਫੈਸਲਾ : 1. ... ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਭੂਮੀ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਅਧੀਨ ਨੋਟਿਸ ਵਿੱਚ ਅਵਾਰਡ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵੇਰਵੇ ਸਮੇਤ ਇਸ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਦੀ ਵਿਧੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਨੇ ਰਾਇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਧਾਰਾ 31 ਅਧੀਨ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਤੁਰੰਤ ਹਵਾਲਾ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਖਲ ਕਰੇ। ਰਕਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਹਵਾਲਾ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਖਲ ਕਰਨਾ ਇਕੋ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਧਾਰਾ 18(2) ਦੁਆਰਾ ਉਲੇਖਿਤ ਸੀਮਾਂਤ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੰਚਾਲਨ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਦੀ ਮੰਤਰੀ ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜਦੋਂ ਕਿ ਐਕਟ ਜਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਫਾਰਮ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੀਮਾਂਤ ਧਾਰਾ 12(2) ਅਧੀਨ ਨੋਟਿਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 18(2) ਦੁਆਰਾ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

2. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨੋਟਿਸ ਵਿੱਚ ਅਵਾਰਡ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਅਧੀਨ, ਜੱਜ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਨੋਟਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵੇਰਵੇ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਨੋਟਿਸ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸੀਮਾਂਤ ਦਾ ਆਰੰਭ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਅਸਵੀਕਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

255

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲੇਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ : ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1607 ਦਾ 1978.

ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 25.4.77 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ, ਸੀ.ਆਰ. ਨੰਬਰ 512 ਦਾ 1973.

ਜੀ.ਕੇ. ਬਾਂਸਲ ਅਤੇ ਸੰਜੈ ਬਾਂਸਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ.

ਏ.ਪੀ. ਮੋਹੰਤੀ ਅਤੇ ਐਸ.ਕੇ. ਸਭਰਵਾਲ ਜਵਾਬੀ ਲਈ.

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ :

ਇਹ ਅਪੀਲ ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕਲੇ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ 25 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1977 ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਸੁਧਾਰ ਅਰਜ਼ੀ ਨੰਬਰ 512/73 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਉੱਠਿਆ ਹੈ। ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤੱਥ ਛੋਟੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਇਹ ਹਨ :

ਲੈਂਡ ਏਕੁਇਜ਼ੀਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1894, (ਛੋਟੇ ਵਿੱਚ 'ਐਕਟ') ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 4(1) ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਜ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ 15.1.1970 ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਮੋਹਾਲੀ ਪਿੰਡ, ਤਹਿਸੀਲ ਖਰੜ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਰੋਪੜ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ 40 ਕਨਾਲ 17 ਮਰਲੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕਲੈਕਟਰ ਨੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 11 ਅਧੀਨ ਆਪਣਾ ਇਨਾਮ 13.1.1970 ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 12(2) ਅਧੀਨ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਜਵਾਬੀ ਨੂੰ 22.9.1970 ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਉਸ ਨੇ 29.9.1970 ਨੂੰ ਵਿਰੋਧ ਅਧੀਨ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਨੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 18 ਅਧੀਨ 21.1.1971 ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ। ਕਲੈਕਟਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਾਰਵਾਈ 12.1.1973 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਦੇ ਬਾਹਰ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਿਆਂ, ਜਵਾਬੀ ਨੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੈਕਸ਼ਨ 115 ਅਧੀਨ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਕਿ ਸਥਾਨਕ ਸੇਧ ਐਕਟ, 1954 ਦੁਆਰਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 18 ਦੇ ਉਪ-ਸੈਕਸ਼ਨ (3) ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੁਧਾਰ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਜਵਾਬੀ ਨੇ 22 ਸਤੰਬਰ, 1970 ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਨੋਟਿਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਮੁੱਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਦੇ ਸਾਰੇ ਵੇਰਵੇ ਨਹੀਂ ਸਨ; ਜਵਾਬੀ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਲਈ ਸੈਕਸ਼ਨ 18 ਅਧੀਨ ਹਵਾਲਾ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 18(2) ਅਧੀਨ ਲਾਗੂ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਦੀ ਕੋਈ ਲਾਗੂਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਉੱਠਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੇ ਨਤੀਜੇ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸੀ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 12(2) ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨੋਟਿਸ ਵਿੱਚ ਇਨਾਮ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵੇਰਵੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਐਕਟ ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 11 ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਨਾਮ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਕਲੈਕਟਰ ਨੂੰ (i) ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਅਸਲ ਖੇਤਰਫਲ; (ii) ਉਸ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ; ਅਤੇ (iii) ਉਸ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਵੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਧਾਰਾ 12 ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਧਾਨ ਹੈ ਕਿ ਇਨਾਮ ਨੂੰ ਕਲੈਕਟਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਲੈਕਟਰ ਅਤੇ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਲੈਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹੋਣ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਣ, ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਅਸਲ ਖੇਤਰਫਲ ਅਤੇ ਮੁੱਲ ਅਤੇ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਵੰਡ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਅਤੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਧਾਰਾ 12 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਕਿ ਕਲੈਕਟਰ "ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਇਨਾਮ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਸੂਚਨਾ ਦੇਵੇਗਾ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਇਨਾਮ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਮਾਲਕ ਜਾਂ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਇਨਾਮ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਕਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਕੇ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਲਈ ਕਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਪ, ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ, ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਵੰਡ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹੋਵੇ।

ਧਾਰਾ 18 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ :

(2) ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਉਹ ਆਧਾਰ ਦੱਸੇ ਜਾਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਇਨਾਮ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜਤਾਈ ਗਈ ਹੈ :

ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਅਰਜ਼ੀ, —

(ਅ) ਜੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਕਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣਾ ਇਨਾਮ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਿਤ ਸੀ, ਤਾਂ ਕਲੈਕਟਰ ਦੇ ਇਨਾਮ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਛੇ ਹਫ਼ਤੇ ਅੰਦਰ;

(ਬ) ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਕਲੈਕਟਰ ਵਲੋਂ ਧਾਰਾ 12, ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਸੂਚਨਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਛੇ ਹਫ਼ਤੇ ਅੰਦਰ, ਜਾਂ ਕਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਇਨਾਮ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਅੰਦਰ, ਜੇ ਵੀ ਅਵਧੀ ਪਹਿਲਾਂ ਖਤਮ ਹੋਵੇ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਵਿਰੋਧ ਹੇਠ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਉਹ ਆਧਾਰ ਦੱਸਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਉਹ ਕਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜਤਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਇੱਕ ਵਕੀਲ ਜਾਂ ਏਜੰਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਿਤ ਸੀ, ਜਾਂ ਕਲੈਕਟਰ ਵਲੋਂ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੂਚਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਛੇ ਹਫ਼ਤੇ ਅੰਦਰ, ਜਾਂ ਕਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਇਨਾਮ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਅੰਦਰ, ਜੇ ਵੀ ਅਵਧੀ ਪਹਿਲਾਂ ਖਤਮ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਚੁੱਕੀ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਲੈਕਟਰ ਵਲੋਂ ਧਾਰਾ 12(2) ਅਧੀਨ 22 ਸਤੰਬਰ, 1970 ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 18 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਛੇ ਹਫ਼ਤੇ ਅੰਦਰ ਧਾਰਾ 18 ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਲਈ ਬਾਧਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਚੁੱਕੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਉਸ ਨੇ ਛੇ ਹਫ਼ਤੇ ਅੰਦਰ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਦੁਆਰਾ ਬਾਰਡ ਸੀ।

ਤਾਂ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸ.12(2) ਅਧੀਨ ਨੋਟਿਸ ਇੱਕ ਵੈਧ ਨੋਟਿਸ ਹੈ। ਸ. 11 ਅਤੇ 12 ਦੇ ਸੰਯੁਕਤ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਨੋਟਿਸ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਸੂਚਨਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਮਾਲਕ ਜਾਂ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸ.11 ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਉੱਤੇ, ਜੇਕਰ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ ਕੋਈ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਅੰਤਿਮ ਹੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਸ.31 ਅਧੀਨ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਨਾਲ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸ.18(1) ਅਧੀਨ ਹਵਾਲੇ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਯਾ ਤਾਂ ਅਵਾਰਡ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੇ ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਅਤੇ ਕਲੈਕਟਰ ਵਿਚਕਾਰ ਸ.12 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਕਾਰਜ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸੀ, ਜਾਂ ਕਲੈਕਟਰ ਤੋਂ ਅਵਾਰਡ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਾਪੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਮਗਰੀ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰੇ। ਉਥੇ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਸਮੇਤ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਐਤਰਾਜ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਨੋਟਿਸ ਵਿੱਚ ਅਵਾਰਡ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵੇਰਵੇ ਸਮੇਤ ਉਸ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਦੀ ਢੰਗ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਜੱਜ ਨੇ ਰਾਇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਤੁਰੰਤ ਹਵਾਲੇ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸ. 31 ਅਧੀਨ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਉੱਤੇ ਬਣਾਏ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਰਕਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਹਵਾਲੇ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਬਣਾਉਣਾ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ. 18(2) ਦੁਆਰਾ ਉੱਲੇਖਿਤ ਸਟੈਚਯੂਟਰੀ ਸੀਮਾਕਣ ਦਾ ਕਾਰਜ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਮੰਤਰੀਮੂਲਕ ਕਾਰਜ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜਦੋਂ ਕਿ ਐਕਟ ਜਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਫਾਰਮ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੀਮਾਕਣ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸ.12(2) ਅਧੀਨ ਨੋਟਿਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ.18 (2) ਦੁਆਰਾ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨੋਟਿਸ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਅਧੀਨ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਜੱਜ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਚੁੱਕੀ ਨੋਟਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵੇਰਵੇ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਨੋਟਿਸ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸੀਮਾਕਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਅਸਵੀਕਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਅਪੀਲ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ

ਅਫਸੋਸ ਨਾਲ, ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਜਵਾਬੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਹਵਾਲਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਗੁਆ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਬੇਬਸ ਹਾਂ। ਕੋਈ ਖਰਚਾ ਨਹੀਂ।

ਜੀ.ਐਨ.

ਅਪੀਲ ਮਨਜ਼ੂਰ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate